

Vergelijking Verkiezingsprogramma's 2017-2021

Amsterdam, 18 februari 2017

Inhoud

Leeswijzer.....	2
1. MENSENRECHTEN	3
2. MEER AANDACHT VOOR HET SLAVERNIJVERLEDEN.....	5
3. BESTRIJDING VAN DISCRIMINATIE EN RACISME.....	6
VVD Verkiezingsprogramma	6
PvdA Verkiezingsprogramma	6
SP Verkiezingsprogramma	7
CDA Verkiezingsprogramma	7
D66 Verkiezingsprogramma.....	8
CU Verkiezingsprogramma	8
GroenLinks Verkiezingsprogramma	9
DENK Verkiezingsprogramma	10
PvdD Verkiezingsprogramma	11
50+ Verkiezingsprogramma	11
Artikel 1 Verkiezingsprogramma.....	12
4. VLUCHTELINGEN EN INTEGRATIE.....	13
VVD Verkiezingsprogramma	13
PvdA Verkiezingsprogramma	13

SP Verkiezingsprogramma	14
CDA Verkiezingsprogramma	15
D66 Verkiezingsprogramma.....	16
CU Verkiezingsprogramma	17
DENK Verkiezingsprogramma	18
PvdD Verkiezingsprogramma.....	19
50+ Verkiezingsprogramma	20
Artikel 1 Verkiezingsprogramma.....	20
5. WERK EN KOOPKRACHT	22
Werkloosheid in 2021	22
Werkgelegenheid	22
Koopkracht.....	22

Leeswijzer

Net als bij voorgaande verkiezingen heeft TIYE voorafgaand aan de verkiezingen van 15 maart 2017 de programma's van landelijke politieke partijen vergeleken. In het eerste hoofdstuk zijn de conclusies t.a.v. Mensenrechten van de analyse van de Nederlandse Orde van Advocaten samengevat. Het tweede hoofdstuk vergelijkt de aandacht voor het koloniale en slavernijverleden bij VVD, PvdA, SP, CDA, D66, CU, GL, PvdD, 50+, DENK, Artikel1, VNL en SGP. In het derde hoofdstuk staat bestrijding van discriminatie en racisme centraal en in het vierde hoofdstuk vluchtelingen en integratie. In deze hoofdstukken is vergeleken wat er in de verkiezingsprogramma's van VVD, PvdA, SP, CDA, D66, CU, GL, PvdD, 50+, DENK en Artikel1 over gezegd wordt. Daarnaast is de toelichting van deze partijen op een aantal gerelateerde vragen in Stemwijzer opgenomen. In het laatste hoofdstuk een korte samenvatting van de doorberekening van het Centraal Planbureau van de maatregelen uit de verkiezingsprogramma's van VVD, PvdA, SP, CDA, D66, CU, GL, SGP, DENK, VNL en VP rond Werk en Koopkracht.

Alle bronvermeldingen zijn in de tekst met linkadres opgenomen.

Tiye International, 18 februari 2017

1. MENSENRECHTEN

Bron: <https://www.advocatenorde.nl/12308/rapport-rechtsstaat-def>

Veertig procent van de verkiezingsprogramma's bevat voorstellen die regelrecht met de rechtsstaat in strijd zijn, omdat zij inbreuk maken op de rechtszekerheid, op fundamentele mensenrechten of op de toegang tot een onafhankelijke rechter.

Een commissie van de Nederlandse Orde van Advocaten bestudeerde of de verkiezingsprogramma's in strijd zijn met de Mensenrechten. Een rood licht betekent dat een voorstel lijnrecht in strijd is met **miniumeisen van de NOvA:**

1. De overheid houdt zich aan de voor haar geldende regels. Burgers moeten tijdig kennis hebben kunnen nemen van die regels.
2. De fundamentele rechten en vrijheden van alle ingezetenen worden geëerbiedigd.
3. Er bestaat een effectieve toegang tot de onafhankelijke rechter.

Van de dertien onderzochte partijen hebben vijf partijen 'rode lichten' gekregen, beduidend meer dan vier jaar geleden. Daarbij gaat het volgens de NOvA commissievoorzitter Veraart vaak om 'spierbalmaatregelen' die duidelijk in strijd zijn met de minimale vereisten van de rechtsstaat. Veel van die maatregelen spelen direct in op zorgen over immigratie en de angst voor terrorisme en jihadisme. Voorstellen die een rood licht kregen, variëren van een verbod op buitenlandse financiering van moskeeën (CDA) tot plannen om 'criminelen' met een dubbele nationaliteit te denaturaliseren (VNL), om geen immigranten uit islamitische landen toe te laten (PVV) of om Nederlanders die zich aansluiten bij een terroristische organisatie desnoods stateloos te maken (VVD).

VVD	PvdA	SP	CDA	D66	CU	GL	SGP	DENK	VNL	PVV	PvdD	50+
●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●

Rood Licht Mensenrechten volgens de toelichting van de NOvA Commissie:

VVD	<ul style="list-style-type: none"> ● Wie zich aansluit bij een terroristische organisatie, verliest het recht om Nederlander te zijn, stelt de VVD. De nationaliteit wordt in zo'n geval ingetrokken, of iemand strafrechtelijk is veroordeeld of niet (p.14). De VVD wil internationale verdragen aanpassen, zodat ook vermeende terroristen met uitsluitend de Nederlandse nationaliteit stateloos kunnen worden gemaakt (p.14). Dit plan druist in tegen het universele uitgangspunt dat het stateloos maken van eigen burgers in strijd is met de mensenrechten. ● De VVD wil niet langer dat mensenrechten uit verdragen en besluiten van volkenrechtelijke organisaties directe werking hebben in Nederland. De VVD wil verder de "rechterlijke interpretatie van mensenrechten" terugdringen (p.23). Dit voorstel betekent een forse inbreuk op de bescherming van fundamentele rechten in Nederland zoals die momenteel wordt gewaarborgd door internationale verdragen en onafhankelijke Nederlandse en Europese rechters.
CDA	<ul style="list-style-type: none"> ● Het CDA wil de financiering van moskeeën en islamitische organisaties door buitenlandse overheden verbieden (p.15). Dat levert directe discriminatie op, omdat deze maatregel slechts islamitische instellingen treft en niet andere religieuze en/of levensbeschouwelijke organisaties.
SGP	<ul style="list-style-type: none"> ● De SGP bepleit een volledig abortusverbod (p.14). Een dergelijk totaalverbod is in strijd met het zelfbeschikkingsrecht van de vrouw. ● De SGP eist in haar programma voor christenen vrijheden op, en een voorkeurspositie binnen de rechtsstaat, die aan andere groepen (zoals moslims en atheïsten) worden onthouden. Dat komt in strijd met het nondiscriminatie-beginsel en de vrijheid van godsdienst. Zo stelt de SGP dat gebedsoproepen vanaf moskeeën moeten worden tegengegaan en niet gelijkgeschakeld

	<p>mogen worden met klokgelui (p.43). Stevig optreden tegen het radicaal islamitisch gedachtegoed mag volgens de SGP de organisatievrijheid van kerken niet beknotten (moskeeën blijven ongenoemd, p.30).</p> <ul style="list-style-type: none"> • De SGP wil verder ook dat in de Grondwet wordt verwezen naar christelijke waarden en dat de overheid alleen ruimte biedt voor de erkenning van christelijke en niet van islamitische feestdagen (p.30)
PVV	<ul style="list-style-type: none"> • De PVV schrijft in haar verkiezingsprogramma dat zij nul asielzoekers erbij wil hebben en geen immigranten uit islamitische landen (p.1). De PVV wil verder alle reeds afgegeven verblijfsvergunningen voor bepaalde tijd intrekken en alle asielzoekerscentra sluiten (p.1). Deze maatregelen zijn in strijd met het internationale en Europese recht, waaronder het VN-Vluchtelingenverdrag en het discriminatieverbod. • De PVV wil “criminelen” met een dubbele nationaliteit denaturaliseren en uitzetten (p.1). Deze breed geformuleerde maatregel is discriminerend ten opzichte van degenen die alleen de Nederlandse nationaliteit bezitten. Wie in dit verband onder “criminelen” worden verstaan - alleen mensen die al zijn veroordeeld of ook verdachten - en hoe deze kwalificatie tot stand komt, legt de partij verder niet uit. Dat levert strijd op met het legaliteitsbeginsel. • De PVV stelt voor islamitische hoofddoekjes in publieke functies te weren en overige islamitische uitingen die in strijd zijn met de openbare orde te verbieden (p.1). Samengenomen raken deze maatregelen de vrijheid van godsdienst en staan haaks op het non-discriminatiebeginsel. De maatregelen raken alleen islamitische uitingen en laten andere religieuze of levensbeschouwelijke uitingen ongemoeid. • De PVV stelt voor om alle islamitische scholen te sluiten (p.1), om de koran te verbieden (p.1) en om radicale moslims preventief op te sluiten. Deze maatregelen zijn in strijd met de vrijheid van onderwijs, de vrijheid van godsdienst, de vrijheid van meningsuiting, het recht op een behoorlijk proces en zijn discriminerend (dus in strijd met het non-discriminatiebeginsel van, onder andere, artikel 1 Grondwet). • De PVV wil Syriëgangers niet meer laten terugkeren naar Nederland (p.1). Dit voorstel komt neer op verbanning en onthoudt elementaire rechtsbescherming aan mensen die de Nederlandse nationaliteit bezitten.
VNL	<ul style="list-style-type: none"> • VNL pleit voor de invoering van administratieve detentie voor jihadisten (p.3). Daarmee wordt hun de toegang tot de rechter volledig onthouden, wat in strijd is met het recht op toegang tot een onafhankelijke rechter. • Het voorstel dat jihadisten niet mogen terugkeren naar Nederland (p.3) komt neer op verbanning, is potentieel discriminerend, en onthoudt elementaire rechtsbescherming aan mensen die de Nederlandse nationaliteit bezitten. • VNL wil een puntenpaspoort invoeren voor mensen met een dubbele nationaliteit waarbij het Nederlanderschap komt te vervallen als iemand te veel punten verliest (p.4). Deze breed geformuleerde maatregel levert discriminatie op ten opzichte van de mensen die alleen beschikken over de Nederlandse nationaliteit en die niet stateloos kunnen worden gemaakt. • VNL bepleit een verbod op buitenlandse financiering van moskeeën (p.4). Deze maatregel is discriminatoir ten opzichte van de vrijheden van andere (kerkelijke en/ of levensbeschouwelijke) organisaties

Bron: NOvA (2017) Doorlichting verkiezingsprogramma's 2017, Rapport van de Commissie Rechtsstatelijkheid in Verkiezingsprogramma's 2017 ingesteld door de Nederlandse orde van advocaten.

2. MEER AANDACHT VOOR HET SLAVERNIJVERLEDEN

Vijf verkiezingsprogramma's bevatten voorstellen om meer aandacht aan het slavernijverleden van Nederland te besteden.

VVD	PvdA	SP	CDA	D66	CU	GL	PvdD	50+	DENK	Artikel1	VNL	SGP
-	-	-	-	JA	JA	JA	-	-	JA	JA	-	-

D66

D66: Onderwijs: “En is er aandacht voor begrip van gezamenlijke geschiedenis, inclusief bijvoorbeeld de zwarte bladzijdes van kolonialisme en slavernij.”

Bron: <https://d66.nl/content/uploads/sites/2/2016/12/D66-Verkiezingsprogramma-TK2017-definitief-2.pdf>

**Christen
Unie**

CU wil in Nederland meer aandacht voor het slavernijverleden. En ten aanzien van de opstelling van Nederland richting het Caribisch deel: “De koloniale band en het slavernijverleden laten tot op de dag van vandaag hun pijnlijke sporen na. Het Europees deel en het Caribisch deel van het Koninkrijk zijn niet nader tot elkaar gekomen de afgelopen jaren. Dat is jammer, want de verbondenheid binnen het Koninkrijk kan veel meer opleveren dan nu het geval is.” Bron: <https://www.christenunie.nl/l/library/download/1047759>

**GROEN
LINKS**

GroenLinks: “Alle oorlogsgetroffenen uit voormalig Nederlands-Indië krijgen erkenning, rechtsherstel en compensatie. Ook andere slachtoffers van ons koloniale verleden krijgen erkenning. De Nederlandse staat maakt formeel excuses voor het Nederlandse slavernijverleden en koloniale verleden”

Bron: <https://groenlinks.nl/sites/groenlinks.nl/files/Verkiezingsprogramma-GroenLinks-2017-2021.pdf>

DENK

DENK: “Meer bewustzijn over de zwarte bladzijden uit ons verleden en formele excuses voor ons slavernijverleden Volgens DENK zijn we ons in Nederland onvoldoende bewust van ons onmenselijke slavernijverleden. DENK is daarom:

- Vóór het stimuleren van een ‘kleurrijk’ een eerlijker perspectief in de geschiedschrijving, door het opzetten van een faculteit voor Afro-Caribische en Indische geschiedschrijving
- Vóór het afschaffen van de racistische elementen in de karikatuur van ‘Zwarte’ Piet
- Vóór formele excuses voor ons slavernijverleden en onderdrukking gepaard met massamoorden tijdens onze koloniale bezetting van Indonesië en de politionele acties
- Vóór herstelbetalingen in de vorm van het door onze regering onderhouden van slavernij-erfgoed
- Vóór het dekoloniseren van onze straatnamen, bruggen, tunnels en musea, door kolonistoren niet meer te vereren” Bron: https://www.bewegingdenk.nl/wp-content/uploads/2016/11/Verkiezingsprogramma_DENK_2017-2021.pdf

ARTIKEL

Artikel 1: “De overheid maakt officiële excuses voor ons slavernijverleden en de koloniale bezettingen en er komt een ruimhartige genoegdoening voor slachtoffers van Nederlands oorlogsgeweld en mensen die zijn benadeeld als gevolg van de Indische Kwestie”

Bron: <http://media.tagthelove.com/158/files/Artikel%201%20partijprogramma.pdf>

3. BESTRIJDING VAN DISCRIMINATIE EN RACISME

 VVD Verkiezingsprogramma		Stemwijzer:
<p>In Nederland is iedereen gelijkwaardig. Of je nu man of vrouw, homo of hetero, autochtoon of allochtoon bent. Discriminatie is uit den boze. De vrijheid om te zijn wie je bent, betekent ook de vrijheid om te denken wat je wilt. Wij zijn daarom tegen een gedachtenpolitie, hoe intens we het ook met sommige mensen oneens kunnen zijn. Om tegen discriminatie te strijden, willen wij inzetten op voorlichting, onderwijs en handhaving van de wet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Emancipatie en diversiteit kun je niet afdwingen via wetten. Wij zijn daarom tegen wettelijk verplichte quota voor bijvoorbeeld het aantal vrouwen, allochtonen of arbeidsgehandicapten dat organisaties in dienst moeten nemen. • Diversiteit is in het eigen belang van organisaties omdat ze dan simpelweg beter presteren. Dit wordt ook door steeds meer organisaties onderkend en toegepast. Daarbij moeten de talenten en capaciteiten van mensen centraal staan, niet hun geslacht, afkomst of beperking. • Als je een beperking hebt, bieden wij wel begeleiding op de werkvloer of een vergoeding voor aanpassing van de werkplek aan. Zo vergroten we de kans op een baan. 	<p>3. Anoniem solliciteren: <i>"Een bedrijf moet je aannemen om wie je bent, en wat jouw toegevoegde waarde is. Je zou niet naam of afkomst hoeven te verbergen. Wij zijn dan ook tegen anoniem solliciteren. Bedrijven en organisaties die zich schuldig maken aan discriminatie moeten worden aangepakt."</i></p> <p>4. Groepsbelediging: <i>"De VVD gaat uit van het individu, niet de groep. Een groep kan niet beledigd zijn, leden van een groep wel. Individuele belediging is op dit moment strafbaar en moet dat blijven."</i></p>
Bron: https://vvd.nl/content/uploads/2016/11/vvd_verkiezingsprogramma_pages.pdf		Stemwijzer: https://tweedekamer2017.stemwijzer.nl/#intro

 PvdA Verkiezingsprogramma		Stemwijzer:
<p>Discriminatie, uitsluiting en racisme horen niet in onze samenleving thuis. Of dat nu op de arbeidsmarkt is vanwege afkomst of leeftijd, of op sociale media vanwege een afwijkende mening. Ook het je afsluiten en afkeren van de samenleving dan wel radicalisering is niet aanvaardbaar. Veel mensen met een niet-Nederlandse achtergrond voelen zich gekwetst door denigrerende generalisaties en diskwalificaties. Wij willen dat actief bestrijden. Dat begint bij een betere bewustwording van het bestaan van vooroordelen, onderhuids racisme en 'alledaagse' discriminatie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Meer inzet op de bestrijding van discriminatie door meer gespecialiseerde agenten en een betere handhaving en de toegang tot de politie van slachtoffers van discriminatie verbeteren. • Indien noodzakelijk wetten tegen discriminatie en racisme aanscherpen. • Racisme gaan we als een hate-crime behandelen • Etnisch profileren bij overheidsdiensten tegengaan door cultuuromslag • Stevige handhaving op arbeidsmarkt-discriminatie door uitbreiden van inspectiediensten. • Anoniem solliciteren wordt de norm bij alle overheden en (semi) publieke instellingen. • Instituties zoals de politie, het UWV, het onderwijs en zorginstellingen, moeten een herkenbare afspiegeling zijn van de diversiteit van onze samenleving • Deelnemers aan overheidsaanbestedingen die in hun personeelsbeleid aantoonbaar een weerspiegeling nastreven van de samenleving, positief waarderen bij gunnen van opdrachten. • Werk- en stagebemiddelaars verplichten discriminatie en uitsluiting te melden bij antidiscriminatievoorzieningen van de gemeente. 	<p>3. Anoniem solliciteren: <i>"Het zou eigenlijk niet nodig moeten zijn dat mensen hun leeftijd, naam of geslacht achterwege houden. Maar zolang deze vorm van discriminatie een feit is moeten we die aanpakken én mensen de kans geven om uitgenodigd te worden voor een sollicitatiegesprek. Anoniem solliciteren biedt dat perspectief."</i></p> <p>4. Groepsbelediging: <i>"Vrijheid van meningsuiting is een recht. Beledigen op grond van ras, godsdienst of geaardheid is dat niet. Net als het aanzetten tot haat jegens elkander."</i></p>

Bron: https://www.pvda.nl/wp-content/uploads/2017/01/PvdA-Verkiezingsprogramma-2017.pdf	Stemwijzer: https://tweedekamer2017.stemwijzer.nl/#intro
---	--

SP. SP Verkiezingsprogramma		Stemwijzer:
<p>Ons land is gebouwd op gedeelde waarden, van vrijheid en solidariteit. We spreken elkaar aan op wat we doen en niet op onze sociale klasse of etnische afkomst, geslacht of seksuele voorkeur, of religieuze achtergrond. In het integratiebeleid hoort niet de groep waartoe iemand zou behoren centraal te staan, maar de capaciteiten die mensen hebben en de bijdrage die zij leveren aan de samenleving. Discriminatie en racisme in het onderwijs, bij de politie, op de arbeidsmarkt en elders bestrijden we op alle mogelijke manieren.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Moderniseren artikel 23 van de Grondwet. Alle scholen dienen bij te dragen aan de integratie. Scholen die zich hiervan bewust isoleren, kunnen hun bekostiging kwijtraken. • De arbeidsinspectie krijgt meer middelen en mogelijkheden om discriminatie op de arbeidsmarkt aan te pakken. We benoemen en veroordelen bedrijven die discrimineren. We accepteren geen loondiscriminatie of discriminatie op andere gronden. • Overheidsorganisaties moeten zoveel mogelijk een goede afspiegeling zijn van de samenleving. Zij voeren actief beleid en stellen concrete doelen om dit te bereiken. In hun jaarverslag leggen zij daarover verantwoording af. • In artikel 1 van de Grondwet wordt expliciet gemaakt dat discriminatie op grond van seksuele geaardheid, leeftijd en handicap niet is toegestaan. We maken vaart met de uitvoering van het VN-verdrag inzake de rechten van mensen met een beperking. 	<p>3. Anoniem solliciteren: <i>"Discriminatie moet fel bestreden worden in alle delen van de maatschappij. Experimenten met anoniem solliciteren uitbreiden is daarom een goed idee. Dit algeheel doorvoeren gaat nu echter een stap te ver. Bovendien zit anoniem solliciteren ook een actief diversiteitsbeleid juist in de weg."</i></p> <p>4. Groepsbelediging: <i>"De strafbaarheid op belediging van groepen blijkt in de praktijk een nuttig middel om bijvoorbeeld antisemitisme of religieuze haatoproepen tegen homoseksuelen tegen te gaan."</i></p>
Bron: https://www.sp.nl/sites/default/files/pak_de_macht.pdf		Stemwijzer: https://tweedekamer2017.stemwijzer.nl/#intro

CDA CDA Verkiezingsprogramma		Stemwijzer:
<p>Nederland is altijd een pluriform land - met mensen van verschillende culturele achtergronden, etniciteiten, nationaliteiten, met verschillende levensstijlen, onderwijsniveaus, leeftijden en tradities geweest en dat moet zo blijven. Dat zijn we verschuldigd aan de generaties voor ons die op verschillende momenten in de geschiedenis de strijd hebben geleverd voor de waarden van onze vrije samenleving. Die vrijheid staat voor het respect voor onderlinge verschillen, ruimte voor anders-</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het CDA staat achter artikel 1 van de grondwet en is tegen elke vorm van discriminatie. Bij een grondswetswijziging zal het CDA een initiatief om "seksuele gerichtheid" en "handicap" hierin expliciet op te nemen steunen. • Geen enkel recht is onbegrensd. De vrijheid van meningsuiting is een groot goed, maar haatzaaien en/of oproepen tot en verheerlijken van geweld zijn onacceptabel. • Het moet wettelijk mogelijk worden om antidemocratische organisaties en bewegingen te verbieden. • Het is onacceptabel dat kinderen met een andere culturele achtergrond minder kansen hebben in het onderwijs of dat sollicitanten worden afgewezen omdat zij 	<p>3. Anoniem solliciteren: <i>"Anoniem solliciteren is een paardenmiddel en biedt uiteindelijk geen oplossing tegen discriminatie. Dat moet dus geen algemene regel worden."</i></p> <p>4. Groepsbelediging: <i>"De overheid moet slachtoffers beschermen en daders aanpakken. Belediging afschaffen als strafbaar feit betekent dat de overheid zijn af handen aftrekt van deze rol. Hier gaat een totaal verkeerd signaal van uit. Belediging is een groot probleem. Het mag niet normaal zijn om te schelden en elkaar te beledigen en de overheid dient dit, als het te ver gaat, te bestraffen."</i></p>

denkenden en de waardigheid van ieder mens.	een buitenlandse achternaam dragen. • Racisme, discriminatie en anti-religieuze stromingen, zoals antisemitisme, en discriminatie tegen moslims en christenen zijn onder geen beding goed te praten en worden actief bestreden en zwaarder bestraft.	
Bron: https://d2vry01uvf8h31.cloudfront.net/CDA/Documenten/2017/TK2017/Verkiezingsprogramma/CDAverkiezingsprogramma%5B2017-2021%5D.pdf		Stemwijzer: https://tweedekamer2017.stemwijzer.nl/#intro

D66 D66 Verkiezingsprogramma		Stemwijzer:
<p>Wij zullen laten zien dat politiek van vrijheid en verbondenheid de baas kan zijn boven politiek van verdeeldheid en discriminatie. Want samen staan we sterker.</p> <p>Een veelkleurige opensamenleving is een belangrijk deel van onze cultuur, onze identiteit. Discriminatie, die ook in het hedendaagse Nederland nog hardnekkig aanwezig is, bevechten wij.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Etnisch profileren binnen de politie tegengaan. • Organisaties als politie, defensie en publieke omroep en de pabo's moeten in hun toelatingsbeleid meer nadruk leggen op diversiteit. Deze organisaties en de leraren van onze kinderen moeten een betere afspiegeling van de samenleving worden. • Kansengelijkheid op werk wordt systematisch aan de kaak gesteld • Bestrijden discriminatie op de arbeidsmarkt door regels beter te handhaven en door transparantie en voorlichting. • Richten ons in het bijzonder op discriminatie van vrouwen, oudere werknemers, arbeidsgehandicapten en mensen met een niet-westerse achtergrond. • De overheid als werkgever kan het goede voorbeeld geven door een actief diversiteits- en antidiscriminatie-beleid te voeren en te rapporteren over de samenstelling van haar personeelsbestand. • Overheid treedt actief en zichtbaar op in geval van discriminatie, waardoor onacceptabel gedrag bestreden wordt en de bewustwording toeneemt. 	<p>3. Anoniem solliciteren "<i>Nederlanders met een niet-westerse achtergrond zijn drie keer vaker werkloos dan Nederlanders met een westerse achtergrond. D66 wil dit verschil terugdringen. Eén van de maatregelen die D66 wil nemen is het opzetten van experimenten met neutrale sollicitatie- en promotieprocedures.</i>"</p> <p>4. Groepsbelediging: "<i>D66 is voor vrije meningsuiting maar vindt dat het opzettelijk beledigen, discrimineren en haat zaaien tegen mensen vanwege het behoren tot een bepaalde bevolkingsgroep, niet past in onze samenleving.</i>"</p>
Bron: https://d66.nl/content/uploads/sites/2/2016/12/D66-Verkiezingsprogramma-TK2017-definitief-2.pdf		Stemwijzer: https://tweedekamer2017.stemwijzer.nl/#intro

Christen Unie CU Verkiezingsprogramma		Stemwijzer:
De ChristenUnie staat voor een inclusieve samenleving waarin iedereen op basis van gelijkwaardigheid kan meedoen. Ruimte voor minderheden betekent ook bescherming van	<ul style="list-style-type: none"> • Minderheden, waaronder joden en moslims, beschermen tegen intimidatie en discriminatie. • Zelfstandigheid van kerk in wetgeving en beleid respecteren. • Gelijkwaardigheid van mannen en vrouwen. In overheidsdienst en binnen 	3. Anoniem solliciteren: " <i>De ChristenUnie strijdt tegen discriminatie, ook op de arbeidsmarkt. Nog te vaak spelen zaken als geslacht, kinderwens/zwangerschap, etniciteit of leeftijd een rol bij de sollicitatie. Daarom willen we anoniem solliciteren mogelijk te maken. Verplichten</i> "

<p>minderheden wanneer dit nodig is. De ChristenUnie kiest voor: Geloofsvrijheid voor iedereen, inclusief 'the right to exit'. Alle mensen hebben het recht om in vrijheid hun geloof en overtuiging te delen, met elkaar, met hun kinderen en in de samenleving. Iedereen heeft ook het recht om van geloof te veranderen.</p>	<p>het onderwijs mag van medewerkers verlangd worden dat zij gangbare omgangsvormen, zoals handen geven, in acht nemen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geen gezichtsbedekkende kleding in overheidsinstellingen, het onderwijs en het openbaar vervoer. • Onvrijheid tegengaan: geen huwelijksdwang, geen financiering door onvrije landen, zoals Iran en Saoedi-Arabië, geen podium voor haatpredikers en strafrechtelijke vervolging van haatzaaien. • Geen verbod op besnijdenis van jongetjes en rituele slacht. • Antisemitisme en radicalisering al in het onderwijs bestrijden. • Goede toegang tot de rechter voor iedereen betekent voldoende middelen voor een werkend stelsel van rechtsbijstand voor minvermogenen. Zo mogelijk buurtbemiddeling en mediation of naar analogie van België de vrederechter. 	<p><i>of het opleggen van quota voert te ver. "</i></p> <p>4. Groepsbelediging: <i>"De vrijheid van meningsuiting is niet onbegrensd. De ChristenUnie wil dat haatzaaien en opzettelijke belediging strafbaar blijven, omdat ze de vrijheid en de rechten van anderen, en daarmee de vrede in de samenleving, aantasten."</i></p>
<p>Bron: https://www.christenunie.nl/l/library/download/1047759</p>	<p>Stemwijzer: https://tweedekamer2017.stemwijzer.nl/#intro</p>	

<p>GROEN LINKS GroenLinks Verkiezingsprogramma</p>		<p>Stemwijzer:</p>
<p>het debat van de afgelopen tijd maakt één ding duidelijk: te veel mensen gaan over de schreef en erkennen de gelijke rechten van anderen niet. Racisme en discriminatie ondermijnen onze democratische rechtsstaat. Ze werken uitsluiting, extremisme en radicalisering in de hand. De diversiteit in Nederland brengt rechten, plichten en verantwoordelijkheden met zich mee. De vrijheid van meningsuiting is het fundament van onze vrije samenleving. Het is de onmisbare voorwaarde voor een zinvol democratisch debat. We moeten het verschrikkelijk met elkaar oneens kunnen zijn. We durven elkaar aan te spreken als het nodig is. De grens wordt bereikt wanneer argumenten omslaan in</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De nationale aanpak van discriminatie en racisme wordt versterkt. Aan antidiscriminatievoorzieningen wordt meer bekendheid gegeven, de drempel voor melden van discriminatie wordt verlaagd en het Openbaar Ministerie krijgt meer armslag om discriminatiezaken prioriteit te geven. • Geweld tegen mensen vanwege hun afkomst, religie of seksuele voorkeur wordt niet getolereerd. Er komt een hogere strafmaat voor discriminerend geweld, bedreigingen en intimidatie.. • De Inspectie treedt strenger op tegen discriminatie op de arbeidsmarkt, inclusief leeftijdsdiscriminatie. • Bedrijven die veroordeeld zijn voor discriminatie worden (tijdelijk) uitgesloten van overheidsaanbestedingen.. • De overheid voert een actief voorkeursbeleid bij de invulling van vacatures voor een goede afspiegeling van de samenleving, met name in publieke topfuncties. Bij vacatures van de overheid wordt 	<p>3. Anoniem solliciteren: <i>Waar het gaat om vacatures van de overheid wordt anoniem solliciteren de norm. GroenLinks wil dat de overheid een goede afspiegeling vormt van de samenleving, zeker bij publieke topfuncties. "</i></p> <p>4. Groepsbelediging: <i>"Onze samenleving is de afgelopen vijftien jaar verruwd. Respectloos gedrag lijkt normaal te zijn geworden. GroenLinks stelt een harde grens: we pakken racisme en discriminatie keihard aan, zeker als het gekoppeld wordt aan geweld of het oproepen tot geweld, intimidatie en bedreigingen."</i></p>

dreigementen, intimidatie en geweld. Iedereen moet zich aan de wet houden.	<p>anoniem solliciteren de norm. Alle overheidsinstanties formuleren tijdgebonden streefwaarden voor betere weerspiegeling van etnische diversiteit.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discriminatie en etnisch profileren door de politie en andere opsporingsinstanties gaan we tegen en bij politieopleidingen meer aandacht voor bewustwording rondom vooroordelen, discriminatie en racisme. 	
Bron: https://groenlinks.nl/sites/groenlinks.nl/files/Verkiezingsprogramma-GroenLinks-2017-2021.pdf		Stemwijzer: https://tweedekamer2017.stemwijzer.nl/#intro

 DENK Verkiezingsprogramma		Stemwijzer:
<p>Aanpakken en benoemen institutioneel racisme Pal staan voor onze Grondwet en tegen het selectief toepassen van fundamentele rechten. Bestrijden van de ondervertegenwoordiging van mensen met een migrantenachtergrond, vrouwen en mensen met een beperking in belangrijke posities in het bedrijfsleven, bij de overheid en in de politiek. De stem van iedere groep in ons land moet worden gehoord, zodat tunnelvisie in de besluitvorming wordt voorkomen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Invoeren van een R-register voor aantoonbaar discriminerende uitingen, zodat werken bij de overheid voor mensen die discrimineren in vergrote mate onmogelijk wordt, want de overheid geeft het goede voorbeeld. • Diversiteitsquota voor vrouwen, mensen met een migranten-achtergrond en mensen met een beperking als bewindspersonen en overheids personeel, zodat de overheid een afspiegeling vormt van de bevolking • Diversiteitsquotum van 10% mensen met migrantenachtergrond in de top van grote ondernemingen in Nederland • Contacttaakstraf, waarbij mensen die discrimineren verplicht in contact moeten treden met de groep mensen die zij hebben gediscrimineerd • Opleggen van een Educatieve Maatregel Discriminatie (EMD) na veroordelingen voor discriminatie, zodat racisten hun leven kunnen beteren. • Invoeren van een Racismepolitie door 1000 agenten op te leiden als discriminatie experts • Investeren in meer expertise over discriminatie in de strafrechtketen 	<p>3. Anoniem solliciteren: <i>"DENK staat voor een keiharde bestrijding van discriminatie en racisme, maar DENK wil geen samenleving waarin mensen delen van hun identiteit moeten verbergen om aan een baan te kunnen komen. Dat is immers de last leggen bij slachtoffers, in plaats van bij daders. Daarom is DENK voor maatregelen die discriminerende werkgevers opsporen en bestraffen, in plaats van voor maatregelen die de last bij sollicitanten leggen. "</i></p> <p>4. Groepsbelediging: <i>"Onze samenleving verhardt, verrechtst en verruwt. In een tijd dat de verhoudingen steeds meer op scherp staan en mensen steeds harder over elkaar spreken, moeten we groepsbelediging niet uit het Wetboek van strafrecht halen. "</i></p>
Bron: https://www.bewegingdenk.nl/wp-content/uploads/2016/11/Verkiezingsprogramma_DENK_2017-2021.pdf		Stemwijzer: https://tweedekamer2017.stemwijzer.nl/#intro

 PvdD Verkiezingsprogramma	Stemwijzer:
<p>In Nederland hebben alle burgers dezelfde rechten. Discriminatie is onacceptabel, op welke grond dan ook. Het is de taak van de overheid om overal waar sprake is van achterstelling van groepen - zoals mensen met een beperking, vrouwen, etnische minderheden en LHBTI (lesbiennes, homo- en biseksuelen, transgender mensen en mensen met een intersekse-conditie (d.w.z. met mannelijke én vrouwelijke geslachtskenmerken)) - zorg te dragen voor volwaardige integratie en gelijkberechtiging.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● De overheid treedt met kracht op tegen alle uitingsvormen van discriminatie. ● Mannen en vrouwen krijgen een gelijke beloning voor gelijk werk; homoseksuele paren krijgen gelijke rechten als heteroseksuele paren. ● De overheid zorgt ervoor dat het ambtenarenapparaat een evenwichtige afspiegeling is van de samenstelling van de bevolking. ● Een verbod op LHBTI-discriminatie wordt, net als op discriminatie wegens godsdienst, ras etc., expliciet opgenomen in artikel 1 van de Grondwet. Trans-genderdiscriminatie en discriminatie van mensen met een intersekse-conditie wordt verboden ● Geweld met een discriminerende achtergrond wordt zwaarder bestraft. De politie registreert geweld tegen homo's, lesbiennes, biseksuelen, transgender mensen en mensen met een intersekse-conditie. De aanpak van anti-LHBTI-geweld blijft topprioriteit bij politie en justitie. ● Etnisch profileren wordt tegengegaan door onder meer een registratiesysteem waarin vermeld wordt waarom iemand staande is gehouden.
Bron: https://www.partijvoordedieren.nl/data/verkiezingen/tk2017/programma/#1	Stemwijzer: https://tweedekamer2017.stemwijzer.nl/#intro

 50+ Verkiezingsprogramma	Stemwijzer:
	<ul style="list-style-type: none"> ● 50PLUS is tegen leeftijdsdiscriminatie in alle wet- en regelgeving, landelijk en lokaal. ● Leefijdscriminatie wordt als term in de Grondwet opgenomen. ● Het bestrijden van alle vormen van discriminatie moet hoog op de agenda blijven.
Bron: https://50pluspartij.nl/images/PDFs/50PLUS_verkiezingsprogramma_2017-2021_DEFINITIEF.pdf	Stemwijzer: https://tweedekamer2017.stemwijzer.nl/#intro

ARTIKEL Artikel 1 Verkiezingsprogramma	Stemwijzer:
<p>Te veel mensen voelen zich buitengesloten in Nederland. De overheid maakt onvoldoende ruimte voor de grote verscheidenheid in seksuele identiteit, afkomst en cultuur. Terwijl juist de overheid een centrale rol vervult bij het bevorderen van respect en omgang tussen bevolkingsgroepen.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● De bestaande wetten tegen discriminatie –zoals racisme- worden streng nageleefd en gehandhaafd. ● De seksregistratie wordt afgeschaft bij de burgerlijke stand (GBA). ● De overheid gaat haar recht (en plicht) om organisaties die structureel discrimineren, groepen beledigen en/of haat zaaien te verbieden weer gebruiken. ● De strafrechterketen (Openbaar Ministerie, politie en gemeenten) krijgt meer expertise en middelen voor het bestrijden van discriminatie. ● Geweld tegen LHBTQIA+'s, etnische minderheden en vrouwen wordt beter geregistreerd en in kaart gebracht. ● Mensen die discrimineren krijgen een Educatieve Maatregel Discriminatie opgelegd ● Er komt een onafhankelijk onderzoek naar etnisch profileren bij de belastingdienst, politie, gemeenten, de FIOD en de inspectie SZW. ● Kleding is vrij en wetten die discriminatie bevorderen, moeten worden geschrapt. 	<p>3. Anoniem solliciteren: <i>Anoniem solliciteren is een middel om discriminatie aan te pakken, maar het pakt de bron van het probleem niet aan: discriminatie op de arbeidsmarkt. Door anoniem solliciteren kan een persoon met bepaalde kenmerken terecht komen op een werkplek waar ze niet kunnen functioneren. Artikel 1 pakt eerst die werkplek en de werkgever aan.</i></p> <p>4. Groepsbelediging: <i>"Groepsbelediging is een serieuze aantasting van de gelijkwaardigheid en eenheid van de maatschappij. Zeker ook waar dit ras, religie of geaardheid betreft."</i></p>
Bron: http://media.tagthelove.com/158/files/Artikel%201%20partijprogramma.pdf	Stemwijzer: https://tweedekamer2017.stemwijzer.nl/#intro

4. VLUCHTELINGEN EN INTEGRATIE

 VVD Verkiezingsprogramma		Stemwijzer:
<p>Wij kunnen maar een beperkt aantal mensen een echte toekomst bieden. En we kunnen hier niet alle problemen van de wereld oplossen. Het huidige migratiesysteem is dan ook onhoudbaar.</p> <p>Iedere vluchteling heeft recht op een veilig heenkomen, maar dat hoeft niet per definitie binnen Europa te zijn. We willen niet langer machteloos toekijken hoe mensen dagelijks verdrinken in de Middellandse Zee. Daarom zorgen we voor voldoende veilige en goede opvang in de regio zelf, zodat we asielaanvragen in Europa overbodig maken.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Opvang in de regio: ontwikkelingshulp, handelsovereenkomsten, verdragen en visaverstrekking zullen worden ingezet om zowel de uitvoering van dit beleid te ondersteunen als de medewerking eraan te verzekeren. Uiteraard is alles erop gericht om mensen zo snel als het kan naar het land van herkomst te laten terugkeren ● Alleenstaande minderjarige vreemdelingen zo snel mogelijk herenigen met familie in de regio ● De wil om in te burgeren kan alleen vanuit mensen zelf komen, niet vanuit de overheid. Wij zien inburgering daarom ook als de eigen verantwoordelijkheid van nieuwkomers. Zij moeten het dus ook zelf betalen, niet de Nederlandse belastingbetaler. Wel is er een sociaal leenstelsel beschikbaar ● Nederlanderschap moet je verdienen en daarom moet de termijn voor naturalisatie moet worden verlengd naar tien jaar. Integreren betekent dat je je aanpast aan de maatschappij, aan haar normen en waarden. ● In onze samenleving vinden wij het van belang dat we elkaar open tegemoet treden. Daarom een algeheel verbod op gezichtsbedekkende kleding in het openbaar ● Religieuze genootschappen die de democratie ondermijnen kunnen als uiterste maatregel, wel degelijk verboden kunnen worden. 	<p>15 Kinderpardon: <i>"Het past niet om een regeling te hebben waardoor gezinnen de hoop houden dat zij een vergunning kunnen krijgen, als zij maar lang genoeg met kinderen een illegaal bestaan leiden in Nederland. Dat is oneerlijk naar de mensen die wel vertrokken zijn."</i></p> <p>16: Onderdak Illegalen: <i>"Uitgeprocedeerde asielzoekers moeten Nederland verlaten. Gemeentelijke opvang ontnemt de prikkel voor vertrek en biedt mensen valse hoop."</i></p>
Bron: https://vvd.nl/content/uploads/2016/11/vvd_verkiezingsprogramma_pages.pdf		Stemwijzer: https://tweedekamer2017.stemwijzer.nl/#intro

 PvdA Verkiezingsprogramma		Stemwijzer:
<p>Nederland staat pal voor het VN Vluchtelingenverdrag.</p> <p>Voor nieuwe Nederlanders begint integratie bij een expliciete keuze voor een bestaan in Nederland. Daarvoor is het leren van de taal een eerste vereiste om mee te kunnen doen. Kennis van de taal maakt zelfstandig, maakt het</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Wij willen dat de situatie voor vluchtelingen in vluchtlanden als Turkije, Libanon en Jordanië wordt verbeterd. ● Ontwikkelingssamenwerkingsgelden voor kwalitatief betere opvang en een beter toekomstperspectief in landen met de meeste vluchtelingen ● in Europees verband verdragen sluiten met landen in Afrika en het Midden Oosten om vluchtelingen meer perspectief te bieden, en om migranten die niet vluchten voor oorlog of vervolging te laten 	<p>15 Kinderpardon: <i>"Alle kinderen verdienen een thuis. Soms worden kinderen van gevluchte ouders het slachtoffer van ellenlange procedures waardoor ze vriendjes en vriendinnetjes, de school en de sportclub na jaren moeten verlaten. Dat is niet uit te leggen, dat is niet rechtvaardig. Dankzij de PvdA hebben al ruim 1100 kinderen nu de zekerheid dat zij in Nederland mogen blijven. Wij staan aan de basis van het kinderpardon en zien er op toe dat dat</i></p>

<p>mogelijk om elkaar te ontmoeten en te leren kennen en geeft kansen.</p>	<p>terugkeren naar hun land van herkomst.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meer ruimte creëren voor een belangrijke rol voor de diaspora (actieve Nederlandse burgers met een migratie achtergrond) in Nederland om bij te dragen aan de ontwikkeling in herkomstlanden • Investeren in het leren van de Nederlandse taal, passend bij het niveau dat iemand heeft. Bij inburgering willen we meer maatwerk introduceren, bijvoorbeeld voor cursisten die laaggeletterd zijn. • De kosten van inburgering hoeven voortaan niet alleen maar gedragen te worden door de cursist; als dit financieel noodzakelijk is dragen wij hieraan bij. • De kwaliteit en het slagingspercentage voor inburgering sterk verbeteren door een betere aansluiting van het inburgeringsonderwijs met het reguliere onderwijs. Bij voorkeur organiseren van inburgeringsonderwijs op reguliere onderwijsinstellingen. • Verblijfsvergunning blijft in eerste instantie vijf jaar en niet tornen aan de vijf jaren termijn voor het verkrijgen van het Nederlanderschap. • Speciale aandacht krijgen oudere migranten die nog een weg te gaan hebben met hun integratie in Nederland. 	<p><i>eerlijk wordt uitgevoerd. "</i></p> <p>16: Onderdak Illegalen: <i>"In een beschaafd land hoeft niemand op straat te creperen van de honger kou en ellende. Dat is onmenselijk en het levert overlast en criminaliteit op. We hebben opvang voor daklozen en dus ook voor illegale vreemdelingen. Daar kunnen we ze tevens begeleiden bij terugkeer als dat kan."</i></p>
<p>Bron: https://www.pvda.nl/wp-content/uploads/2017/01/PvdA-Verkiezingsprogramma-2017.pdf</p>		<p>Stemwijzer: https://tweedekamer2017.stemwijzer.nl/#intro</p>

<p>SP. SP Verkiezingsprogramma</p>		<p>Stemwijzer:</p>
<p>We zetten ons in om het Vluchtelingenverdrag te respecteren en in praktijk te brengen. Samen met andere landen zetten we aanmeldcentra op aan de Europese buitengrenzen, waar vluchtelingen zich moeten melden. Als aangetoond is dat vluchtelingen recht hebben op verblijf, worden zij eerlijk verdeeld over alle landen van de Europese Unie. De EU draagt zorg voor een veilige route en gaat door met redden op zee.</p> <p>Vluchtelingen moeten zo snel mogelijk Nederlands kunnen leren en integreren en aan werk worden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zorgen voor betere opvang van vluchtelingen in de regio, in Europa en in ons land, integreren nieuwkomers en reguleren van de komst van arbeidsmigranten. • Voor een goede integratie krijgen migranten en statushouders zo snel mogelijk onderwijs in taal en inburgering, met bijzondere aandacht voor de vrijheden en de grondwettelijke rechten en plichten die we in ons land kennen. • Er komt een specifiek integratiebeleid voor mensen met een grote achterstand tot onze samenleving, zodat problemen als taal en werkloosheid, maar ook zaken als eer gerelateerd geweld worden aangepakt. • Bestrijden tweedeling en segregatie op school en in de buurt, bijvoorbeeld door woningen te bouwen van verschillende prijsklassen. In rijkere gemeenten en buurten wordt ook voldoende ruimte 	<p>15 Kinderpardon: <i>"Wij vinden dat er ruimhartig moet worden omgegaan met kinderen van asielzoekers die hier zijn opgegroeid. Zij kennen vaak geen andere samenleving dan de Nederlandse en zijn hier geïntegreerd. Als er wel sprake is van terugkeer moet dit zorgvuldig begeleid gebeuren."</i></p> <p>16: Onderdak Illegalen: <i>"Niemand is gebaat bij vluchtelingen die op straat zwerven en slapen, noch de vluchtelingen zelf, noch te gemeenten. Deze moeten dan ook de vrijheid hebben om basisvoorzieningen ter beschikking te stellen"</i></p>

<p>geholpen. We willen goede lichamelijke en psychische zorg, met aandacht voor trauma's die mensen hebben opgelopen en de mogelijkheid van gezinshereniging. Vreemdelingendetentie wordt alleen als uiterst redmiddel toegepast en we sluiten geen kinderen op. In het integratiebeleid hoort niet de groep waartoe iemand zou behoren centraal te staan, maar de capaciteiten die mensen hebben en de bijdrage die zij leveren aan de samenleving.</p>	<p>gemaakt voor de huisvesting van nieuwkomers. Zo voorkomen we dat vluchtelingen onevenredig vaak terechtkomen in buurten waar veel problemen zijn.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Taal- en inburgerings-onderwijs niet overlaten aan de markt maar laagdrempelig, gratis en toegankelijk georganiseerd, in de buurt, op scholen en op het werk. Extra taalonderwijs bij publieke omroep. • Stoppen ongewenste beïnvloeding van Nederlanders vanuit bijv. Eritrea, Marokko en Turkije en in het integratiebeleid wordt niet samengewerkt met radicale organisaties. 	
<p>Bron: https://www.sp.nl/sites/default/files/pak_de_macht.pdf</p>		<p>Stemwijzer: https://tweedekamer2017.stemwijzer.nl/#intro</p>

 CDA Verkiezingsprogramma		<p>Stemwijzer:</p>
<p>Recente voorbeelden laten zien dat integratie meer vereist dan alleen het spreken van de taal en het vinden van een baan. Integratie gaat ook over opvoeding in het eigen gezin, omgaan met je burens, grenzen stellen aan slecht gedrag en het respect voor de waarden en tradities van de Nederlandse samenleving. Wat ons betreft kan niemand aanspraak maken op onze democratische vrijheden, zonder de plicht om deze vrijheden ook voor anderen te verdedigen.</p> <p>Integratie gaat om het omarmen van de rechten en plichten die horen bij het Nederlanderschap. En deze rechten en plichten gelden voor iedereen!</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vluchtelingen, in het bijzonder kinderen die werkelijk in nood verkeren altijd hulp en bescherming bieden. • Bij de opvang van asielzoekers in ons eigen land rekening houden met het draagvlak en de spankracht in de regio en gemeenten meer inspraak geven. • Binnen Europa moeten bindende afspraken worden gemaakt zodat iedere lidstaat een redelijk deel van de opvang van vluchtelingen op zich neemt. Wie niet opvangt, kan geen aanspraak meer maken op Europese gelden. • Uiterste inspanning om humanitaire ellende in landen als Syrië en Libië aan te pakken, door meer dan nu safe havens in de regio te creëren en door hulp te bieden in landen als Libanon. • Herkomstlanden die na het herstel van de vrede niet meewerken krijgen geen ontwikkelingshulp en komen niet in aanmerking voor handelsverdragen of andere vormen van samenwerking. • Onder vluchtelingen die in Nederland aankomen dient zo spoedig mogelijk onderscheid te worden aangebracht tussen hen die hier wel en niet mogen blijven. • Nieuwkomers die hier mogen blijven zijn via de inburgeringsplicht als eerste zelf verantwoordelijk voor hun integratie. • Aanbod van deze cursussen verruimen door lagere drempels voor taallessen door vrijwilligers en het aanbieden van taal- en inburgerings-cursussen via de publieke omroep. 	<p>15 Kinderpardon: <i>"Het CDA is tegen de definitieve regeling van het Kinderpardon omdat dit het negeren van de vertrekplicht beloont. Dat is schadelijk voor het draagvlak van het asielbeleid. Dat beleid is erop gericht asiel te bieden aan personen die echt bescherming nodig hebben wegens oorlog en geweld. Het is niet de bedoeling om vluchtelingen die zich vanwege economische redenen in Nederland willen vestigen toe te laten. Asielzoekers die een afwijzing krijgen, dienen het land te verlaten."</i></p> <p>16: Onderdak Illegalen: <i>"Personen die geen verblijfsvergunning hebben gekregen, hebben een wettelijke vertrekplicht. Die moet simpelweg worden nageleefd. In Nederland hoeft niemand op straat te staan en het Rijk moet in samenwerking met gemeenten voor passende oplossingen zorgen. Tegelijkertijd moeten ook gemeenten en anderen die zich bezighouden met onderdak, werken aan deze verplichte terugkeer van asielzoekers."</i></p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Daarnaast dient hen de gelegenheid te worden geboden om zinvol aan de slag te gaan. • Voor reguliere migranten geldt een strikt beleid van toelating en inburgering. Wie Nederlander wil worden moet zijn oorspronkelijke nationaliteit loslaten. 	
Bron: https://d2vry01uvf8h31.cloudfront.net/CDA/Documenten/2017/TK2017/Verkiezingsprogramma/CDAverkiezingsprogramma%5B2017-2021%5D.pdf		Stemwijzer: https://tweedekamer2017.stemwijzer.nl/#intro

D66 D66 Verkiezingsprogramma		Stemwijzer:
Iedereen moet de kans hebben iets van zijn of haar leven te maken. Ook mensen die oorlog en geweld ontvluchten en hier tijdelijk een veilig heenkomen zoeken. Zo werken we aan gelijke kansen en voorkomen we een integratieramp.	<ul style="list-style-type: none"> • Om vluchtelingen menswaardig op te vangen is Europese samenwerking onmisbaar. D66 wil dat de Europese Unie de komende jaren een aanzienlijk deel van haar begroting besteedt aan het in goede banen leiden van deze vluchtelingencrisis en een vluchtelingen Eurocommissaris aanstelt. Lidstaten die meer vluchtelingen opnemen moeten daarvoor financieel beloond worden. • Ook wij vinden opvang in de regio een belangrijk onderdeel van de oplossing. • Gekoppeld aan een effectiever Europees asielbeleid, bepleit D66 een stevig investerings- en hulpbeleid om de economische en rechtsstatelijke omstandigheden in landen van herkomst te verbeteren. • Vluchtelingen komen via veilige en legale routes naar Nederland. • Goede grenscontroles aan de Europese buitengrenzen houden het aantal vluchtelingen beheersbaar. • Korte en efficiënte asielprocedure is cruciaal. Als er door een te hoge asielinstroom te weinig capaciteit is om de achtdaagse procedure te waarborgen, dan moet er direct extra capaciteit komen om maandenlange wachttijden te voorkomen. • Hetzelfde geldt voor gezinshereniging. Ook die procedure moet zo snel mogelijk verlopen om onzekerheid en gebrekkige integratie te voorkomen. • Vluchtelingen krijgen vanaf de eerste dag taalles en kans op werk. • Drempels om te kunnen of mogen werken, moeten worden weggenomen, zodat mensen direct aan de slag kunnen. • Diploma's uit het land van herkomst moeten snel erkend worden en er moet gekeken worden naar de nodige aanvullende opleidingen. 	15 Kinderpardon: <i>"D66 vindt dat het huidige Kinderpardon nog teveel kinderen onterecht uitsluit. Daarom willen wij een verruiming van het Kinderpardon, zodat gewortelde kinderen die al langer dan vijf jaar in Nederland verblijven alsnog een vergunning kunnen krijgen."</i> 16: Onderdak Illegalen: <i>"D66 vindt dat uitgeprocedeerde asielzoekers moeten terugkeren naar hun land van herkomst. Maar wij zien ook dat terugkeer vanaf de straat niet werkt. Daarom willen wij gemeenten in bed, bad en brood locaties mensen kunnen begeleiden in terugkeer naar hun land van herkomst."</i>

	<ul style="list-style-type: none"> • Overheid en gemeenten moeten veel meer ondersteuning en begeleiding bieden tijdens de inburgering. Daarbij verwachten we dat niet alleen mannelijke asielzoekers, maar ook vrouwen actief kansen krijgen en geacht worden deze te grijpen. Keerzijde van deze intensieve begeleiding is wel dat inburgerweigeraars uiteindelijk ook het land uit kunnen worden gezet, tenzij een uitzetting in strijd is met het beginsel van non-refoulement. 	
Bron: https://d66.nl/content/uploads/sites/2/2016/12/D66-Verkiezingsprogramma-TK2017-definitief-2.pdf		Stemwijzer: https://tweedekamer2017.stemwijzer.nl/#intro

 CU Verkiezingsprogramma		Stemwijzer:
<p>De CU blijft pal staan voor het recht van de vreemdeling en de vluchteling, dat blijft ons christelijk uitgangspunt.</p> <p>Mensenrechten zijn universeel, burgerrechten horen bij een land. Medemens ben je, medeburger word je niet vanzelf. Deze notie ontbreekt tot op heden in het Nederlandse migratie- en integratiebeleid. Met een verblijfsvergunning krijg je in Nederland recht op bijstand, toeslagen en regelingen die samenhangen met onze verzorgingsstaat. Veel nieuwkomers komen echter bijna niet weg uit ons te beschermende en weinig activerende vangnet. Een aantal migranten heeft ook weinig loyaliteit aan en binding met onze rechtsstaat. De huidige aanpak werkt niet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Verbeteren van opvang in de regio. • Europees systeem voor verdeling van vluchtelingen met selectie aan de poort en menswaardige opvang. • Ruimhartig uitnodigingsbeleid voor kwetsbare vluchtelingen uit de regio, zoals religieuze minderheden en LHBT'ers. Verhogen van het aantal van 500 mensen per jaar. • Verbetering van de beoordeling van asielaanvragen van bekeerlingen • Aandacht voor (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel • Een meer gendersensitieve benadering door de IND • Zo snel mogelijk duidelijkheid bieden over verblijfsperspectief • Nauwkeurige registratie en onderzoek van asielzoekers om mogelijke terroristen op te sporen • Integratiebeleid: tijd voor een activerend en ontzorgend model met een zolang als nodig, maar in principe 2-jarig fulltime verplicht leer-werktraject met taal, burgerschaps-vorming en (vrijwilligers)werk. • Tijdens dat traject wordt in natura voorzien in onderdak, zorg, onderwijs, toegang tot de arbeidsmarkt en zo nodig leefgeld. • Uitstroom uit dit traject kan in principe alleen na goede toetsing. 	<p>15 Kinderpardon: <i>"De ChristenUnie pleit voor een humaan en rechtvaardig Kinderpardon. De toepassing van de permanente regeling van het kinderpardon is nu te strikt en moet verruimd te worden, zodat echt recht wordt gedaan aan deze kinderen"</i></p> <p>16: Onderdak Illegalen: <i>"Als iemand geen verblijfsvergunning krijgt, moet terugkeer plaats vinden. De ChristenUnie pleit voor een Bed-bad-broodvoorziening met begeleiding en 24-uursopvang voor uitgeprocedeerde vreemdelingen, zoals de Pauluskerk in Rotterdam biedt. Vanuit de opvang kan worden gewerkt aan terugkeer."</i></p>
Bron: https://www.christenunie.nl/verkiezingsprogramma		Stemwijzer: https://tweedekamer2017.stemwijzer.nl/#intro

 GroenLinks Verkiezingsprogramma		Stemwijzer:
<p>Vluchtelingen wagen hun leven om oorlog, geweld en vervolging te ontvluchten. Zij hebben recht op een toekomstperspectief. We sluiten onze grenzen niet voor vluchtelingen. Binnen en buiten Europa zullen we de verantwoordelijkheid eerlijk moeten delen. Dit is een grote uitdaging voor de Europese samenleving. We moeten bindende afspraken maken over de humane opvang en bescherming van vluchtelingen. GroenLinks wil dat de asielprocedure individueel, rechtvaardig en zorgvuldig is. De opvang moet fatsoenlijk zijn en als een asielverzoek wordt afgewezen is de terugkeer veilig en met kans op een nieuw bestaan. Erkende vluchtelingen krijgen snel de kans om een leven op te bouwen, de taal te leren en aan het werk te gaan. Zij moeten onze grondwet, onze democratie en de bijbehorende vrijheden leren kennen en zich daaraan houden. Zowel vluchtelingen als de Nederlandse samenleving hebben de plicht integratie te laten slagen. De rechten van asielkinderen worden beschermd. Kinderen die geworteld zijn in Nederland worden niet uitgezet</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● We marchanderen niet met mensenrechten. Nederland zet zich in voor een betere naleving van het VN-vluchtelingenverdrag, mensenrechtenverdragen en EU-asielrichtlijnen door de EU. ● Er komt meer geld voor opvang van vluchtelingen in de regio ● Nederland zet zich ruimhartig in voor veilige routes en hervestiging van kwetsbare vluchtelingen in Europa via de UNHCR. Nederland verhoogt zijn aanbod voor de hervestiging van vluchtelingen substantieel. ● In overleg met bewoners regelen gemeenten zelf de opvang en het begin van integratie. ● De asielprocedure is individueel, eerlijk en zorgvuldig. Om procedures te verkorten mag tegelijk met de asielaanvraag het verzoek tot gezinshereniging worden ingediend. ● Wie geen asiel krijgt, gaat zo snel mogelijk terug naar land van herkomst. Wie niet kan worden teruggestuurd, krijgt een tijdelijke verblijfsvergunning. Als terugkeer na drie jaar nog steeds onmogelijk is, wordt deze omgezet in een permanente verblijfsstatus. ● Bij de asielprocedure wordt in zwaarwegende mate rekening gehouden met het belang van kinderen. Dit wordt in de Vreemdelingenwet vastgelegd. ● Integratie van asielzoekers start op dag één na aankomst. Zij leren direct over de Nederlandse samenleving en onze grondrechten. Asielzoekers krijgen meteen na aankomst toegang tot taalonderwijs en mogen werken. ● Inburgeringscursussen worden gegeven door reguliere onderwijsinstellingen en bekostigd door de Rijksoverheid. bedrijf of werk. ● Er komen toegankelijke trajecten die statushouders in staat stellen minimaal een startkwalificatie te kunnen behalen.. 	<p>15 Kinderpardon: <i>"Alle kinderen die in Nederland geworteld zijn en buiten hun schuld nog geen verblijfsstatus hebben, moeten in Nederland kunnen blijven. Daarom wil GroenLinks het Kinderpardon eerlijker maken."</i></p> <p>16: Onderdak Illegalen: <i>"GroenLinks wil dat gemeenten voorzieningen inrichten waar uitgeprocedeerde asielzoekers bed, bad en brood kunnen krijgen zolang zij niet zijn teruggekeerd naar het land van herkomst. Het alternatief is dat deze mensen zonder perspectief op straat leven. Dat is voor ons onacceptabel."</i></p>
Bron: https://groenlinks.nl/sites/groenlinks.nl/files/Verkiezingsprogramma-GroenLinks-2017-2021.pdf		Stemwijzer: https://tweedekamer2017.stemwijzer.nl/#intro

 DENK Verkiezingsprogramma		Stemwijzer:
<p>DENK is voor een rechtvaardigere spreiding van vluchtelingen buiten</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Verkorten van de wettelijke termijn waarna een persoon in een asielprocedure kan werken en studeren 	<p>15 Kinderpardon: <i>"Kinderen mogen nooit de dupe zijn van oorlogen, vreemdelingenhaat of financiële</i></p>

<p>Europa, binnen Europa en binnen Nederland. Buiten Europa betekent dit dat er deals gemaakt moeten worden met andere landen, om de instroom te controleren.</p> <p>Binnen Europa betekent dit stevige sancties voor landen die hun verantwoordelijkheid niet nemen.</p> <p>Binnen Nederland betekent dit kleinschaligere opvang, minder opgevangen vluchtelingen in kleine gemeenten en het slimmer gebruiken van leegstaande woningen. Het is vervolgens zaak dat vluchtelingen zo snel mogelijk kunnen werken, leren en een rechtvaardig vooruitzicht krijgen op het Nederlanderschap</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vergroten van de kwaliteit en de kleinschaligheid van de opvang van (uitgeprocedeerde) asielzoekers • Beschikbaar stellen van meer geld voor onderwijs en zorg voor asielzoekers(kinderen) • Versnellen van de bureaucratische asielprocedure door de capaciteit van het COA en de IND te vergroten en deze instellingen crisisbestendiger te maken • Zorgvuldiger en minder categorisch toepassen van de 1F-Vluchtelingenstatus • Volledige toetsing door de rechter van asielzaken 	<p>overwegingen. Kinderen verdienen een toekomst. DENK wil kinderen deze toekomst geven. "</p> <p>16: Onderdak Illegalen: <i>"Levensbehoeften hangen niet af van verblijfsstatus. Ieder mens heeft behoefte aan onderdak en DENK wil dit onderdak aan iedereen geven. Anders zorgen we ervoor dat mensen op straat terecht komen of in de criminaliteit. Dat wij onderdak willen bieden laat onverlet dat mensen die hier niet mogen zijn, ons land dienen te verlaten. "</i></p>
<p>Bron: https://www.bewegingdenk.nl/wp-content/uploads/2016/11/Verkiezingsprogramma_DENK_2017-2021.pdf</p>		<p>Stemwijzer: https://tweedekamer2017.stemwijzer.nl/#intro</p>

<p> PvdD Verkiezingsprogramma</p>		<p>Stemwijzer:</p>
<p>Slachtoffers van oorlog en geweld, onderdrukking en vervolging, honger, klimaatverandering en natuurrampen moeten worden geholpen.</p> <p>Nederland en Europa hebben niet alleen een verantwoordelijkheid in het bieden van menswaardige opvang en hulp aan deze mensen. We moeten tegelijkertijd proberen de oorzaken van de vluchtelingenstromen en de voedingsbodem van conflicten weg te nemen. Waaronder klimaatverandering, onze agressieve export- en handelsstrategie en het faciliteren van belastingontwijking door multinationals die mensen in ontwikkelingslanden onttrekt om in hun eigen land een goed bestaan op te bouwen. Nederland heeft</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Humanitaire opvang in de regio heeft de voorkeur. • Mensen die op de vlucht zijn voor geweld worden geholpen om een veilige bestemming in Europa te bereiken. Mensensmokkel wordt hard aangepakt. • De vluchtelingendeal met Turkije wordt opgezegd; mensen worden nooit teruggestuurd zonder zorgvuldige procedure. • In de EU worden afspraken gemaakt over de spreiding van vluchtelingen. Landen die zich hier niet aan houden worden gekort op de gelden die zij jaarlijks ontvangen. • Nederland stuurt geen mensen terug naar hun land van herkomst als zij daar worden vervolgd vanwege hun geaardheid, religie, politieke overtuiging of etnische afkomst. • Mensen die in Nederland een verblijfsvergunning aanvragen krijgen binnen maximaal twee jaar uitsluitel over hun verblijfsrecht. • Over verblijfsvergunningen voor minderjarige asielzoekers zonder familie wordt een snelle, individuele afweging gemaakt. 	<p>15 Kinderpardon: <i>"Kinderrechten, zoals vastgelegd in het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, worden in de Vreemdelingenwet vastgelegd. In Nederland gewortelde kinderen worden niet uitgezet en krijgen een verblijfsvergunning. Wanneer een kind vijf jaar of langer in Nederland verblijft, hoeft geen onderzoek meer gedaan te worden naar het belang van het kind."</i></p> <p>16: Onderdak Illegalen: <i>"Als het niet direct mogelijk is om uitgeprocedeerde asielzoekers terug te sturen, bijvoorbeeld omdat het land van herkomst niet meewerkt, kunnen we deze mensen niet aan hun lot overlaten en uit het oog verliezen. Het is een taak van de Rijksoverheid om voor opvang te zorgen. Als de overheid dit nalaat, moeten gemeenten dit kunnen doen. "</i></p>

<p>een grote ecologische voetafdruk, die de kansen voor mensen in ontwikkelingslanden verkleint. Om het aantal vluchtelingen te verminderen, zullen we ons eigen handelen actief moeten veranderen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vluchtelingen moeten zich zo snel mogelijk onze taal en cultuur eigen kunnen maken. Ze hebben recht op onderwijs, zorg, (vrijwilligers)werk en goede huisvesting. • Wie buiten zijn schuld Nederland niet kan verlaten wordt niet op straat gezet, maar heeft recht op opvang, voedsel en zorg. Gemeenten krijgen daarvoor hulp van het Rijk. 	
<p>Bron: https://www.partijvoordedieren.nl/data/verkiezingen/tk2017/programma/#1</p>		<p>Stemwijzer: https://tweedekamer2017.stemwijzer.nl/#intro</p>

<p> 50+ Verkiezingsprogramma</p>		<p>Stemwijzer:</p>
<p>50PLUS staat voor een streng, rechtvaardig en humaan vreemdelingenbeleid.</p> <p>Het Nederlandse paspoort wordt aan nieuwkomers pas verstrekt na een verblijfstermijn van tien jaar. Voorwaarden: een gemeentelijk 'bewijs van goed gedrag', volledige beheersing van de Nederlandse taal en een af te leggen verklaring over de Grondwet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Economische vluchtelingen en uitgedeelde asielzoekers worden teruggestuurd naar het land van herkomst. • Nederland neemt een beperkt aantal vluchtelingen op, naar rato verdeeld over de landen van Europa en op basis van de bevolkingsdichtheid. • Het Nederlandse paspoort wordt pas aan nieuwkomers verstrekt na een termijn van tien jaar, een gemeentelijk 'bewijs van goed gedrag', goede beheersing van de Nederlandse taal en een af te leggen verklaring over de Nederlandse Grondwet. • Introductie van een 'nieuwkomersverklaring' (net als in België). • Meer controle Nederlandse grenzen en betere bewaking Europese buitengrenzen. • Bestrijden van mensensmokkel door strengere straffen. • Duidelijke voorlichting in landen van herkomst over de beperkte mogelijkheden in Nederland. • Zoveel mogelijk opvang van vluchtelingen in de regio. • Daar waar het kan, tegen een dubbele nationaliteit. 	<p>15 Kinderpardon: <i>"In zijn algemeenheid is dit wel een erg absolute stelling. Vóórkomende situaties zullen van geval tot geval grondig beoordeeld moeten worden, met een zorgvuldige weging van alle spelende belangen. Binnen de kaders van geldende wet- en regelgeving moet vervolgens een individuele beslissing genomen worden. Belangrijk is dat procedures zo kort mogelijk zijn, zodat men snel duidelijkheid krijgt."</i></p> <p>16: Onderdak Illegalen: <i>"Asielbeleid is rijksbeleid. Als vreemdelingen volgens de geldende regels niet (meer) in ons land mogen verblijven mogen gemeenten dit beleid niet doorkruisen, door zogenaamde 'illegale vreemdelingen' die volgens de regels geen recht (meer) hebben op verblijf, onderdak te bieden. "</i></p>
<p>Bron: https://50pluspartij.nl/images/PDFs/50PLUS_verkiezingsprogramma_2017-2021_DEFINITIEF.pdf</p>		<p>Stemwijzer: https://tweedekamer2017.stemwijzer.nl/#intro</p>

<p>ARTIKEL Artikel 1 Verkiezingsprogramma</p>		<p>Stemwijzer:</p>
<p>Het beperken van immigratie heeft de laatste jaren hoog op de politieke agenda gestaan. Het verstoren van het leven van bepaalde</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De Palermo Charter wordt de basisvisie van het beleid en vrij verkeer van personen wordt het uiteindelijke doel van migratiebeleid. • De inburgeringstoets wordt naturalisatie 	<p>15 Kinderpardon: <i>"De maatstaf bij vraagstukken die kinderen aangaan is altijd (en bij wet) het kind zelf. Een kind dat in Nederland opgroeit heeft er bijna altijd belang bij hier te blijven."</i></p>

<p>groepen is beleid geworden, in een poging instroom te 'ontmoedigen'. Het maatschappelijk en beleidsmatig ontmoedigingsbeleid werd als 'dapper' gezien. Hierdoor is leven onacceptabel moeilijk gemaakt voor vele mensen, waaronder vluchtelingen (in het bijzonder kinderen en gezinnen) en mensen met een buitenlandse partner of gezinsleden</p>	<p>cursus. De privatisering van naturalisatie cursus aanbieders wordt teruggedraaid. Aanvragers krijgen twee jaar de tijd om de cursus af te ronden.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Vluchtelingen zonder strafblad komen nooit in de gevangenis. ● De ouders van minderjarige Nederlandse kinderen mogen altijd in Nederland wonen. ● De asielpcedure wordt versimpeld. De IND besluit binnen acht weken over een aanvraag. ● Gezinshereniging kan meteen in gang worden gezet indien aanvraag is goedgekeurd. ● Vluchtelingen die vanwege genderidentiteit of seksuele geaardheid niet veilig kunnen terugkeren naar land van herkomst, mogen blijven. ● De 'Turkijedeal' moet van tafel. Nederland gaat actief vluchtelingen redden in de Middellandse Zee en komt haar verplichtingen voor het herhuisvesten van vluchtelingen in Griekenland en Italië na. Artikel 1 streeft naar een intake van vluchtelingen in de eigen regio en bevordert veilig vluchten per vliegtuig met de introductie van een vluchtelingenvisum. 	<p>16: Onderdak Illegalen: <i>"Menselijkheid en onze wetten geven aan de overheid een opvangplicht, geen recht om opvang te verbieden."</i></p>
<p>Bron: http://media.tagthelove.com/158/files/Artikel%201%20partijprogramma.pdf</p>		<p>Stemwijzer: https://tweedekamer2017.stemwijzer.nl/#intro</p>

5. WERK EN KOOPKRACHT

Bron: <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/Keuzes-in-Kaart-2018-2021.pdf>

Het Centraal Planbureau rekende de verkiezingsprogramma's door voor de korte en langere termijn. PVV, 50Plus en Partij voor de Dieren (PvdD) weigerden hieraan mee te doen. Het verkiezingsprogramma van Artikel 1 was pas op dezelfde dag als de presentatie van de doorberekening bekend. In dit hoofdstuk de conclusies van het Centraal Planbureau over Werk en koopkracht.

Werkloosheid in 2021

VVD	PvdA	SP	CDA	D66	CU	GL	SGP	DENK	VNL	VP
5,1%	4,4%	3,7%	4,5%	4,1%	5,2%	4,4 %	4,7%	5,1%	5,1%	4,4%

Bron: CPB (2017) Keuzes in Kaart 2018-2021

De SP laat de werkloosheid het sterkst dalen, de VVD, ChristenUnie, DENK en VNL het minst.

Werkgelegenheid

Toename werkgelegenheid (gemiddelde % per jaar, 2018-2021) t.o.v basispad												
Basispad ¹	VVD	PvdA	SP	CDA	D66	CU	GL	SGP	DENK	VNL	VP	
Marktsector 0,5%	0,3	0,1	-0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0	-0,1	0,2	0,2	
Overheid -0,1 %	0,0	1,8	0,5	0,9	0,9	-0,1	0,9	0,5	-0,5	0,0	-0,6	
Zorg 2,2 %	0,4	0,0	1,4	0,1	-0,3	-0,1	0,6	0,0	1,0	-0,2	0,3	

Bron: CPB (2017) Keuzes in Kaart 2018-2021

De grotere groei van de economie gaat over het algemeen gepaard met extra werkgelegenheid in de periode 2018-2021. Daarbij loopt uiteen in welke sector deze gecreëerd wordt.

In de Marktsector varieert de groei van de werkgelegenheid van 0,3% per jaar bij de VVD, tot een afname met -0,2% per jaar bij de SP.

Bij de Overheid groeit de werkgelegenheid het meest bij de PvdA door de publieke banen en daalt het meest bij de Vrijzinnige Partij (VP) door apparaatskortingen en bezuinigingen.

In de Zorg varieert het effect van de beleidspakketten van 1,4% per jaar bij de SP tot een afname van de groei met -0,3% per jaar bij D66.

Koopkracht

Basispad ²	VVD	PvdA	SP	CDA	D66	CU	GL	SGP	DENK	VNL	VP
Werkenden 0,0	1,2	1,1	2,0	0,7	0,8	1,0	1,3	1,0	0,2	2,2	4,8
Uitkeringsgerechtigden -0,2	-1,2	1,0	3,2	0,1	0,2	0,5	1,3	-0,1	-0,1	0,0	1,1
Gepensioneerden -0,3	0,4	1,7	2,5	0,4	0,7	0,6	1,1	-0,2	0,0	0,3	0,5

Bron: CPB (2017) Keuzes in Kaart 2018-2021

¹ **Basispad** betreft de economische ontwikkeling die het CPB verwacht als er geen aanvullende maatregelen worden genomen.

² Zie 2

Alle partijen verbeteren de koopkracht van werkenden ten opzichte van het basispad. Dat geldt niet voor uitkeringsgerechtigden, die er bij de VVD, SGP en DENK op achteruitgaan ten opzichte van het basispad. Bij de meeste partijen, en met name bij de Vrijzinnige Partij, de VVD en VNL gaan werkenden er meer op vooruit dan uitkeringsgerechtigden. Bij GroenLinks gaan beide groepen er evenveel op vooruit. Alleen bij de SP verbetert de koopkracht van uitkeringsgerechtigden sterker dan die van werkenden, onder andere door de verhoging van het minimumloon en de daaraan gekoppelde uitkeringen. Bij alle partijen met uitzondering van de SGP, verbetert de koopkracht van gepensioneerden ten opzichte van het basispad. De grootste toename vindt plaats bij de SP en de PvdA door een hogere ouderenkorting en AOW-uitkering.